Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

12. května 2022*

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Zajišťování a konfiskace nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii – Směrnice 2014/42/EU – Článek 4 – Konfiskace – Článek 7 – Zajištění – Článek 8 – Procesní záruky – Zajištění a konfiskace majetku patřícího třetí osobě, která není účastníkem trestního řízení – Vnitrostátní právní úprava, která nestanoví opravný prostředek pro třetí osoby v průběhu soudního řízení a nepřipouští případné vrácení uvedeného majetku před ukončením trestního řízení“

Ve věci C-505/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Spetsializiran nakazatelen sad (specializovaný trestní soud, Bulharsko) ze dne 8. října 2020, došlým Soudnímu dvoru téhož dne, v řízení zahájeném na návrh

RR,

JG,

za účasti:

Specializirana prokuratura,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení N. Jääskinen, předseda senátu, M. Safjan (zpravodaj) a M. Gavalec, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Evropskou komisi M. Wasmeierem a I. Zaloguinem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

* Jednací jazyk: bulharština.

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 1 ve spojení s čl. 2 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (Úř. věst. 2014, L 127, s. 39), článku 8 této směrnice, jakož i článku 17 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci trestního řízení, v jehož průběhu RR a JG, jakožto třetí osoby v tomto řízení, požádaly u předkládajícího soudu o vrácení svého majetku zajištěného během přípravné fáze uvedeného řízení.

Právní rámec

Unijní právo

3 Body 15, 31, 33, 34 a 38 odůvodnění směrnice 2014/42 uvádí:

„(15) S výhradou pravomocného odsouzení za trestný čin, by mělo být možné konfiskovat nástroje a výnosy z trestné činnosti, nebo majetek, jehož hodnota odpovídá takovým nástrojům nebo výnosům. Toto pravomocné odsouzení může být rovněž výsledkem řízení v nepřítomnosti. Není-li konfiskace možná na základě pravomocného odsouzení, mělo by být za určitých podmínek stále možné konfiskovat nástroje a výnosy alespoň v případech nemoci nebo útěku podezřelé či obviněné osoby. Pokud však mají členské státy možnost použít pro případy nemoci nebo útěku řízení v nepřítomnosti, lze to považovat za dostatečné splnění této povinnosti. V případě útěku podezřelé či obviněné osoby by členské státy měly podniknout všechny přiměřené kroky a mohou požadovat, aby byla dotčená osoba předvolána nebo uvědoměna o řízení týkajícím se konfiskace.

[…]

(31) Jelikož příkazy k zajištění omezují právo na vlastnictví, měla by tato předběžná opatření platit jen po dobu nezbytně nutnou pro zachování dostupnosti majetku za účelem jeho případné pozdější konfiskace. To může vyžadovat přezkum soudem, aby bylo zaručeno, že jejich účel spočívající v zabránění rozptylování majetku je stále odůvodněný.

[…]

(33) Tato směrnice výrazně zasahuje do práv osob, a to nejen podezřelých či obviněných osob, ale i třetích osob, jež nejsou trestně stíhány. Je proto nezbytné stanovit zvláštní záruky a opravné prostředky na ochranu základních práv dotčených osob při provádění této směrnice. To zahrnuje právo třetích osob být slyšen, pokud tvrdí, že jsou vlastníkem dotyčného majetku, nebo že mají jiná majetková práva („věcná práva“, „*ius in re*“), jako je požívací právo (usufructus). Příkaz k zajištění by měl být dotčené osobě sdělen co nejdříve po jeho výkonu. Příslušné orgány nicméně mohou odložit sdělení takového příkazu dotčené osobě s ohledem na potřeby vyšetřování.

(34) Účelem sdělení příkazu k zajištění je mimo jiné umožnit dané osobě příkaz napadnout. Proto by měly být v tomto sdělení uvedeny, alespoň krátce, důvod nebo důvody dotyčného příkazu, přičemž takové uvedení může být velmi stručné.

[…]

(38) Tato směrnice respektuje základní práva a řídí se zásadami uznanými [Listinou] a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod [podepsanou v Římě dne 4. listopadu 1950] (EÚLP), jak je vykládána v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Tato směrnice by měla být prováděna v souladu s těmito právy a zásadami. Touto směrnicí by nemělo být dotčeno vnitrostátní právo týkající se právní pomoci a tato směrnice nevytváří žádné závazky pro systémy členských států v oblasti právní pomoci, které by se měly používat v souladu s [Listinou] a [EÚLP].“

4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Předmět“, v odstavci 1 stanoví:

„Tato směrnice stanoví minimální pravidla pro zajištění majetku za účelem případné pozdější konfiskace a pro konfiskaci majetku v trestních věcech.“

5 Článek 2 uvedené směrnice, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

3) ‚nástroji‘ jakýkoli majetek zcela nebo částečně použitý nebo určený k použití libovolným způsobem pro spáchání jednoho nebo více trestných činů;

4) ‚konfiskací‘ trvalé odnětí majetku nařízené soudem v souvislosti s trestným činem;

5) ‚zajištěním‘ dočasný zákaz převodu, zničení či přeměny majetku, nakládání s ním či jeho přemístění nebo jeho dočasné převzetí do úschovy či převzetí kontroly nad ním;

[…]“

6 Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, zní následovně:

„Tato směrnice se vztahuje na trestné činy uvedené v:

[…]

g) rámcovém rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami [(Úř. věst. 2004, L 335, s. 8)];

h) rámcovém rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti [(Úř. věst. 2008, L 300, s. 42)];

[…]“

7 Článek 4 směrnice 2014/42, nadepsaný „Konfiskace“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření, která umožní úplnou nebo částečnou konfiskaci nástrojů a výnosů nebo majetku v hodnotě odpovídající těmto nástrojům nebo výnosům v návaznosti na pravomocné odsouzení za trestný čin, které může být i výsledkem řízení v nepřítomnosti.“

8 Podle čl. 5 odst. 1 této směrnice „[č]lenské státy přijmou nezbytná opatření umožňující úplnou nebo částečnou konfiskaci majetku ve vlastnictví osoby odsouzené za trestný čin, který může přímo či nepřímo vést k hospodářskému prospěchu, pokud soud na základě okolností případu včetně konkrétních skutečností a dostupných důkazů, jako například že hodnota tohoto majetku je neúměrná zákonnému příjmu odsouzené osoby, má za to, že daný majetek pochází z trestné činnosti“.

9 Článek 6 uvedené směrnice, nadepsaný „Konfiskace majetku třetích osob“, stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření umožňující konfiskaci výnosů nebo jiného majetku, jehož hodnota odpovídá výnosům z trestné činnosti, který byl přímo či nepřímo převeden podezřelou nebo obviněnou osobou na třetí osobu, nebo který třetí osoby nabyly od podezřelé či obviněné osoby, alespoň v případech, kdy tyto třetí osoby na základě konkrétních skutečností a okolností, včetně toho, že převod byl proveden nebo k nabytí došlo bezúplatně nebo výměnou za finanční částku výrazně nižší, než je tržní hodnota, věděly nebo měly vědět, že účelem převodu nebo nabytí bylo vyhnout se konfiskaci.

2. Odstavcem 1 nejsou dotčena práva třetích osob jednajících v dobré víře.“

10 Článek 7 téže směrnice, nadepsaný „Zajištění“, stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření umožňující zajištění majetku za účelem případné pozdější konfiskace. Uvedená opatření nařízená příslušným orgánem zahrnují opatření na ochranu majetku v nezbytných naléhavých případech.

2. Majetek ve vlastnictví třetí osoby uvedený v článku 6 může být předmětem opatření k zajištění majetku za účelem jeho případné konfiskace.“

11 Článek 8 směrnice 2014/42, nadepsaný „Ochranná opatření“, zní následovně:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby osoby dotčené opatřeními podle této směrnice měly právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivý proces, aby mohly hájit svá práva.

2. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby příkaz k zajištění byl sdělen dotčené osobě co nejdříve po jeho výkonu. V tomto sdělení by měl být uveden, alespoň stručně, důvod nebo důvody dotyčného příkazu. Je-li to nezbytné, aby se předešlo zmaření vyšetřování trestného činu, mohou příslušné orgány odložit sdělení příkazu k zajištění dotčené osobě.

3. Platnost příkazu k zajištění musí trvat jen po dobu nezbytně nutnou k obstavení majetku za účelem případné pozdější konfiskace.

4. Členské státy poskytnou osobám, o jejichž majetek se jedná, možnost účinně napadnout příkaz k zajištění u soudu v souladu s postupy stanovenými vnitrostátním právem. Tyto postupy mohou stanovit, že pokud byl původní příkaz k zajištění přijat jiným příslušným orgánem, než je justiční

orgán, musí být tento příkaz nejprve předložen k potvrzení či přezkumu justičnímu orgánu před tím, než jej bude možné napadnout u soudu.

5. Zajištěný majetek, jenž není následně zkonfiskován, se neprodleně uvolní. Podmínky nebo procesní pravidla pro uvolnění tohoto majetku stanoví vnitrostátní právní předpisy.

6. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby každý příkaz ke konfiskaci majetku byl řádně odůvodněn a aby byl sdělen dotčené osobě. Členské státy poskytnou osobě, proti níž je konfiskace nařízena, možnost účinně napadnout příkaz ke konfiskaci u soudu.

[…]

9. Třetí osoby jsou oprávněny uplatňovat vlastnické právo nebo jiná majetková práva, a to i v případech uvedených v článku 6.

[…]“

Bulharské právo

Trestní zákoník

12 Článek 53 Nakazateleneho kodeksu (trestní zákoník) stanoví:

„(1) Nezávisle na trestněprávní odpovědnosti se ve prospěch státu zkonfiskují:

a) věci ve vlastnictví pachatele určené k použití nebo použité při spáchání úmyslného trestného činu; pokud tyto věci již neexistují nebo byly zcizeny, určí se částka odpovídající jejich hodnotě;

b) věci ve vlastnictví pachatele, které byly předmětem úmyslného trestného činu, v případech výslovně uvedených ve zvláštní části tohoto zákoníku.

(2) Ve prospěch státu se rovněž zkonfiskují:

a) věci, které byly předmětem nebo nástrojem trestného činu a jejichž držení je zakázáno, a

b) přímé nebo nepřímé výnosy získané trestným činem, nemusí-li být vráceny nebo proplaceny; pokud tyto výnosy již neexistují nebo byly zcizeny, určí se částka odpovídající jejich hodnotě.

(3) Pro účely odstavce 2 písm. b):

1. se rozumí ‚přímým výnosem‘ veškerý hospodářský prospěch vzniklý jako bezprostřední důsledek trestného činu;

2. se rozumí ‚nepřímým výnosem‘ veškerý hospodářský prospěch, který vznikl v důsledku nakládání s přímým výnosem, jakož i veškerý majetek, který byl získán následnou úplnou nebo částečnou přeměnou přímého výnosu, a to i pokud byl tento majetek smíšen s majetkem získaným ze zákonných zdrojů; majetek lze konfiskovat až do výše hodnoty začleněného

přímého výnosu, jakož i do výše zhodnocení tohoto majetku, souvisí-li toto zhodnocení bezprostředně s nakládáním nebo přeměnou přímého výnosu a se začleněním přímého výnosu do majetku.“

Trestní řád

13 Článek 111 Nakazatelno-procesualen kodeks (trestní řád), nadepsaný „Uchovávání věcných důkazů“, stanoví:

„(1) Věcné důkazy se uchovávají až do ukončení trestního řízení.

(2) Předměty zabavené jako věcné důkazy mohou být vráceny oprávněným osobám, kterým byly zabaveny, se souhlasem státního zástupce před ukončením trestního řízení, pouze pokud to nebrání zjištění objektivní pravdy a pokud nebyly předmětem správních přestupků.

(3) Státní zástupce rozhodne o žádostech o vrácení do tří dnů. Proti zamítnutí státního zástupce podle odstavce 2 může oprávněná osoba podat opravný prostředek k příslušnému soudu prvního stupně. Tento soud rozhodne do tří dnů od doručení opravného prostředku na neveřejném zasedání a jeho rozhodnutí je konečné.

(4) Předměty podléhající zkáze zajištěné jako věcné důkazy, které byly odebrány oprávněným osobám a nemohou jim být vráceny, se se souhlasem státního zástupce předají příslušným institucím a právním subjektům k využití v souladu s jejich určením nebo musí být prodány, přičemž v takovémto případě se výnos z prodeje uloží v obchodní bance ve prospěch státního rozpočtu.

(5) Omamné látky, prekursory drog a psychotropní rostliny, jakož i výrobky podléhající spotřební dani mohou být zničeny před ukončením trestního řízení v souladu s podmínkami a postupy stanovenými zákonem. V takovém případě se do ukončení řízení uchovávají pouze zabavené reprezentativní vzorky.

[…]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

14 Dne 15. ledna 2019 byla při kontrole vozidla, které řídil WE a nacházela se v něm i RR, jeho partnerka a majitelka tohoto vozidla, zjištěna přítomnost omamných látek. Vůči WE a RR bylo zahájeno vyšetřování, po jehož ukončení však státní zástupce dospěl k závěru, že RR nebyla informována o přítomnosti omamných látek, a ukončil vůči ní trestní stíhání. Nicméně vzhledem k tomu, že vyšetřování prokázalo, že vozidlo měl nepřetržitě k dispozici WE, zůstalo toto vozidlo zajištěné jako věcný důkaz podle článku 111 trestního řádu v rámci řízení vedeného proti WE.

15 Dne 7. srpna 2019 byla v rámci trestního řízení zahájeného proti organizované skupině pro obchodování s omamnými látkami provedena prohlídka bydliště JG, během níž byly zajištěny dva mobilní telefony a peněžitá částka. Vůči JG však nebylo zahájeno vyšetřování, jelikož státní zástupce měl za to, že se nepodílel na spáchání trestného činu. Oba mobilní telefony a peněžitá částka zůstaly zajištěny jako věcné důkazy podle článku 111 trestního řádu v rámci řízení, které bylo zahájeno proti členům organizované skupiny.

16 RR a JG podali k Specializiran nakazatelen sad (specializovaný trestní soud, Bulharsko), předkládajícímu soudu, žádost o vrácení svého majetku.

17 Tento soud má za to, že i když vnitrostátní právní úprava stanoví, že třetí osoba má možnost požádat během přípravné fáze trestního řízení o vrácení zajištěného majetku, neumožňuje požádat o takovéto vrácení během soudní fáze tohoto řízení, což je fáze, která může trvat několik let.

18 Uvedený soud dodává, že článek 53 trestního zákoníku neumožňuje konfiskaci majetku třetí osoby jednající v dobré víře v takové situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, takže majetek zajištěný ve věci v původním řízení musí být po skončení soudní fáze řízení vrácen jeho vlastníkům.

19 Tento soud si tudíž klade otázku, zda je tato právní úprava slučitelná se směrnicí 2014/42 ve spojení s článkem 17 Listiny.

20 Za těchto podmínek se Specializiran nakazatelen sad (specializovaný trestní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Brání článek 8 směrnice 2014/42 vnitrostátnímu zákonu, podle kterého nemá dotčená osoba po zajištění majetku, který byl zajištěn jako domnělý nástroj nebo výnos z trestné činnosti, právo podat v průběhu soudní fáze trestního řízení žádost o vydání tohoto majetku?

2) Je vnitrostátní zákon, který neumožňuje konfiskaci ‚nástroje trestného činu', pokud jde o věc, která je ve vlastnictví třetí osoby nezúčastněné na spáchání trestného činu, kterou však tato třetí osoba ponechala obžalovanému k trvalému užívání takovým způsobem, že v rámci vnitřního vztahu mezi těmito osobami právě obžalovaný vykonává práva vyplývající z vlastnictví věci, v souladu s čl. 4 odst. 1 ve spojení s čl. 2 bodem 3 směrnice 2014/42 a s článkem 17 Listiny?

3) V případě záporné odpovědi na tuto otázku: stanoví čl. 8 odst. 6 druhá věta a odstavec 7 směrnice 2014/42 povinnost vykládat tento vnitrostátní zákon v tom smyslu, že se třetí osobě, jejíž majetek je zajištěn a může být jako nástroj pro spáchání trestného činu zkonfiskován, umožňuje zúčastnit se řízení, které může vést ke konfiskaci, jakož i že má tato osoba právo soudně napadnout rozhodnutí o konfiskaci?"

K předběžným otázkám

K první otázce

21 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž v případě zajištění majetku jako domnělého nástroje nebo výnosu z trestné činnosti nemá vlastník tohoto majetku, který je třetí osobou jednající v dobré víře, během soudní fáze trestního řízení právo obrátit se na příslušný soud s žádostí o vrácení tohoto majetku.

22 Úvodem je třeba připomenout, že trestné činy související s organizovanou trestnou činností a obchodem s drogami, jako jsou ty, o něž se jedná ve věci v původním řízení, spadají do věcné působnosti směrnice 2014/42.

23 Tato směrnice se totiž podle svého čl. 3 písm. g) a h) vztahuje na trestné činy uvedené v rámcových rozhodnutích 2004/757 a 2008/841, která se týkají trestných činů v oblasti nedovoleného obchodu s drogami a boje proti organizované trestné činnosti.

24 Článek 8 uvedené směrnice, nadepsaný „Ochranná opatření“, ukládá v odstavci 1 členským státům povinnost přijmout opatření k zajištění toho, aby osoby dotčené opatřeními podle této směrnice měly právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivý proces, aby mohly hájit svá práva. Toto ustanovení v oblasti, na kterou se vztahuje tato směrnice, znovu potvrzuje základní práva zakotvená v článku 47 Listiny, který mimo jiné stanoví, že každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem, a zejména na to, aby jeho věc byla spravedlivě projednána (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 75).

25 Zaprvé, opatření stanovená směrnicí 2014/42 se týkají zejména zajištění majetku, které je definováno v čl. 2 bodě 5 této směrnice jako „dočasný zákaz převodu, zničení či přeměny majetku, nakládání s ním či jeho přemístění nebo jeho dočasné převzetí do úschovy či převzetí kontroly nad ním“.

26 V projednávaném případě z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že majetek dotčený v původním řízení zůstal v úschově u orgánů činných v trestním řízení. Proto, jak uvedl předkládající soud, je třeba konstatovat, že zajištění, o které se jedná ve věci v původním řízení, představuje „zajištění“ ve smyslu tohoto ustanovení.

27 Zadruhé, pokud jde o situace, kdy směrnice 2014/42 umožňuje zajištění majetku, článek 7 této směrnice stanoví, že členské státy přijmou nezbytná opatření umožňující zajištění majetku za účelem případné pozdější konfiskace.

28 V tomto kontextu je třeba přezkoumat, zda byl majetek, o který se jedná ve věci v původním řízení, zajištěn za účelem jeho případné pozdější konfiskace ve smyslu tohoto článku 7.

29 V této souvislosti v době, kdy byl majetek, o který se jedná ve věci v původním řízení, zajištěn, mohlo dojít k jeho následné konfiskaci.

30 Pokud jde o RR, z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že původně bylo proti ní zahájeno vyšetřování z důvodu trestného činu obchodu s omamnými látkami a teprve později státní zástupce vyloučil její účast na tomto trestném činu, a byla tedy kvalifikována jako třetí osoba jednající v dobré víře, což podle předkládajícího soudu podle bulharského práva bránilo konfiskaci jejího majetku.

31 Pokud jde o JG, z téhož předkládacího rozhodnutí vyplývá, že jeho účast na předmětné trestné činnosti byla vyloučena až po přezkoumání dvou zajištěných mobilních telefonů, takže tyto mobilní telefony, jakož i peněžní částka, byly zajištěny za účelem jejich případné pozdější konfiskace.

32 Vzhledem k tomu, že majetek RR a JG mohl být v okamžiku zajištění předmětem pozdější konfiskace podle bulharského práva, situace těchto dvou osob spadá do rozsahu působnosti článku 7 směrnice 2014/42. Z toho důvodu jsou tyto dvě osoby dotčeny opatřeními stanovenými touto směrnicí ve smyslu jejího čl. 8 odst. 1.

33 Pokud jde zatřetí o skutečnost, že vlastník zajištěného majetku nemá během soudní fáze trestního řízení právo obrátit se na soud s žádostí o vrácení uvedeného majetku, je třeba připomenout, že čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42 ukládá členským státům povinnost zaručit právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivý proces, aby dotčené osoby mohly hájit svá práva.

34 V tomto ohledu jsou z důvodu obecné povahy znění tohoto ustanovení osobami, kterým musí členské státy zajistit právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivý proces, nejen osoby, které jsou shledány vinnými ze spáchání trestného činu, ale i třetí osoby, jejichž majetek je dotčen rozhodnutím o zajištění (obdobně viz rozsudek ze dne 21. října 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 76 a citovaná judikatura).

35 Tento výklad vyplývá rovněž z bodu 33 odůvodnění směrnice 2014/42, který v podstatě uvádí, že tato směrnice výrazně zasahuje do práv osob, a to nejen podezřelých či obviněných osob, ale i třetích osob, jež nejsou trestně stíhány, které tvrdí, že jsou vlastníkem dotyčného majetku. Podle tohoto bodu odůvodnění je proto nezbytné stanovit zvláštní záruky a opravné prostředky na ochranu základních práv dotčených osob při provádění uvedené směrnice (rozsudek ze dne 21. října 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 77).

36 Kromě toho článek 8 směrnice 2014/42 musí být vykládán ve světle bodu 31 odůvodnění této směrnice, který uvádí, že vzhledem k tomu, že příkazy k zajištění omezují právo na vlastnictví, měla by tato předběžná opatření platit jen po dobu nezbytně nutnou pro zachování dostupnosti majetku za účelem jeho případné pozdější konfiskace a z toho vyplývá, že to může vyžadovat přezkum příslušným soudem, aby bylo zaručeno, že účel příkazu k zajištění je stále odůvodněný.

37 Takovýto přístup předpokládá, že třetí osoba jednající v dobré víře, která je vlastníkem zajištěného majetku, může i v průběhu soudního řízení nechat přezkoumat příslušným soudem, zda jsou i nadále splněny podmínky stanovené pro zajištění tohoto majetku. Proto je vnitrostátní právní úprava, která takovouto možnost nestanoví, v rozporu s čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42.

38 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž v případě zajištění majetku jako domnělého nástroje nebo výnosu z trestné činnosti nemá vlastník tohoto majetku, který je třetí osobou jednající v dobré víře, během soudní fáze trestního řízení právo obrátit se na příslušný soud s žádostí o vrácení tohoto majetku.

K druhé otázce

39 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která vylučuje konfiskaci majetku patřícího třetí osobě jednající v dobré víře a použitého jako nástroj trestného činu, a to i pokud tato třetí osoba poskytla tento majetek trvale k dispozici obviněné osobě.

40 Úvodem je třeba připomenout, že Evropská komise vznáší námitku nepřípustnosti této otázky z důvodu, že nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu, neboť z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že ve věci v původním řízení nemůže být konfiskace v žádném případě provedena. Konfiskovat nástroj, o který se jedná ve věci v původním řízení, by totiž bylo v rozporu s vnitrostátní právní úpravou, takže státní zastupitelství si již nepřálo možnost ani o ní neuvažovalo , že by tento nástroj mohl být později konfiskován.

41 V tomto ohledu je třeba připomenout, že je věcí pouze vnitrostátních soudů, kterým byl spor předložen a jež musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 13. listopadu 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, bod 27 a citovaná judikatura).

42 Podle ustálené judikatury se totiž na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem ve skutkovém a právním rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout vydat rozhodnutí o žádosti podané vnitrostátním soudem pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 13. listopadu 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, bod 28 a citovaná judikatura).

43 V projednávaném případě z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že vnitrostátní právní úprava neumožňuje konfiskaci majetku třetích osob jednajících v dobré víře v takové situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení. Předkládající soud se přitom táže právě na to, zda směrnice 2014/42 takovouto konfiskaci v této situaci vyžaduje. Není proto zjevné, že by druhá otázka neměla žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu, takže tato otázka je přípustná.

44 K věci samé je třeba připomenout, že čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42 stanoví konfiskaci zejména „nástrojů“ ve smyslu čl. 2 bodu 3 této směrnice, s výhradou pravomocného odsouzení za trestný čin.

45 Toto ustanovení sice výslovně uvádí nástroje a pravomocné odsouzení za trestný čin, avšak jeho znění neupřesňuje, zda nástroj, který je předmětem konfiskace, musí nutně patřit odsouzené osobě.

46 Při výkladu ustanovení unijního práva musí Soudní dvůr podle ustálené judikatury vzít v úvahu nejen jeho znění, ale zejména kontext, do něhož toto ustanovení spadá (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. března 2021, MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, bod 37 a citovaná judikatura).

47 V projednávaném případě, pokud jde o kontext, do něhož čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42 spadá, je třeba uvést, že článek 5 této směrnice, který se týká „rozšířené konfiskace“, v odstavci 1 stanoví, že se může týkat pouze „majetku ve vlastnictví osoby odsouzené za trestný čin“, majetek třetích osob je tedy z rozsahu působnosti tohoto článku vyloučen.

48 Pokud jde o článek 6 uvedené směrnice, tento se vztahuje, jak výslovně potvrzuje jeho nadpis „Konfiskace majetku třetích osob“, pouze na „výnosy“, a ne na „nástroje“, takže nemůže v žádném případě sloužit jako základ pro konfiskaci určitého nástroje v takové situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení.

49 Pokud jde o bod 15 odůvodnění směrnice 2014/42, v jehož světle je nutno článek 4 této směrnice vykládat, zmiňuje povinnost informovat podezřelé či obviněné osoby o řízení týkajícím se konfiskace, ale vůbec neuvádí třetí osoby.

50 Z těchto různých ustanovení vyplývá, že vzhledem k tomu, že konfiskace majetku patřícího třetím osobám přichází v úvahu jen v situacích uvedených v článku 6 směrnice 2014/42, konfiskace majetku stanovená v čl. 4 odst. 1 této směrnice se může týkat pouze majetku podezřelých či obviněných osob.

51 Okolnost uváděná předkládajícím soudem, že majetek byl obviněným trvale užíván, nemůže umožnit konfiskaci tohoto majetku na základě čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42, pokud tento majetek patří třetí osobě, která jednala v dobré víře.

52 V každém případě a vzhledem k tomu, že vnitrostátní právní úprava neumožňuje konfiskaci majetku třetích osob jednajících v dobré víře v takové situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že směrnice sama o sobě nemůže zakládat jednotlivci povinnosti, a není tudíž možno se jí jako takové vůči němu dovolávat u vnitrostátního soudu (rozsudek ze dne 24. června 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, bod 65 a citovaná judikatura).

53 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku odpovědět, že čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která vylučuje konfiskaci majetku patřícího třetí osobě jednající v dobré víře a použitého jako nástroj trestného činu, a to i tehdy, pokud tato třetí osoba poskytla tento majetek trvale k dispozici obviněné osobě.

K třetí otázce

54 Vzhledem k odpovědi na druhou otázku není namístě odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

55 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 8 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž v případě zajištění majetku jako domnělého nástroje nebo výnosu z trestné činnosti nemá vlastník tohoto majetku, který je třetí osobou jednající v dobré víře, během soudní fáze trestního řízení právo obrátit se na příslušný soud s žádostí o vrácení tohoto majetku.**

2) **Článek 4 odst. 1 směrnice 2014/42 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která vylučuje konfiskaci majetku patřícího třetí osobě jednající v dobré víře a použitého jako nástroj trestného činu, a to i pokud tato třetí osoba poskytla tento majetek trvale k dispozici obviněné osobě.**

Podpisy